

УДК: 330.341:336.7

DOI: 10.25140/2411-5215-2019-4(20)-396-402

Павло Рубанов

**ФАКТОРИ ТА ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ FINTECH ІННОВАЦІЙ
У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ**

Павел Рубанов

**ФАКТОРЫ И ПРЕДПОСЫЛКИ РАЗВИТИЯ FINTECH ИННОВАЦИЙ
В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ**

Pavlo Rubanov

**FACTORS AND PREREQUISITES FOR THE DEVELOPMENT
OF FINTECH INNOVATIONS IN THE NATIONAL ECONOMY**

У статті узагальнено та систематизовано підходи вітчизняних та закордонних дослідників до визначення факторів і передумов розвитку FinTech інновацій у національній економіці. На основі аналізу наукових джерел автором запропоновано визначати технологічний розвиток як основну передумову та основу розвитку FinTech інновацій, а тригером трансформації фінансового сектору і його динамічної цифровізації – світову фінансову кризу 2008 року. Фактори, що сприяли поширенню технологічних інновацій у фінансовій сфері, класифіковано за трьома групами: фактори зміни споживчого попиту, фактори кризи традиційного банкінгу та фактори регуляторного характеру.

Ключові слова: FinTech; інновації; цифровізація; фінансовий сектор; національна економіка.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 10.

В статье обобщены и систематизированы подходы отечественных и зарубежных исследователей к определению факторов и предпосылок развития FinTech инноваций в национальной экономике. На основе анализа научных источников автором предложено определять технологическое развитие как основную предпосылку и основу развития FinTech инноваций, а триггером трансформации финансового сектора и его динамической цифровизации – мировой финансовой кризис 2008 года. Факторы, способствовавшие распространению технологических инноваций в финансовой сфере, классифицированы по трем группам: факторы изменения потребительского спроса, факторы кризиса традиционного банкинга и факторы регуляторного характера.

Ключевые слова: FinTech; инновации; цифровизация; финансовый сектор; национальная экономика.

Рис.: 1. Табл.: 1. Библ.: 10.

The article summarizes and systematizes the approaches of domestic and foreign researchers to determine the factors and prerequisites for the development of FinTech innovations in the national economy. Based on the analysis of scientific sources, the author proposes to identify technological development as the main prerequisite and basis for the development of FinTech innovations, and the global financial crisis of 2008 as the trigger for the transformation of the financial sector and its dynamic digitization. The factors that contributed to the diffusion of technological innovations in the financial sector are classified into three groups: factors of change in consumer demand, factors of crisis of traditional banking and factors of regulatory nature.

Keywords: FinTech; innovation; digitization; financial sector; national economy.

Fig.: 1. Table: 1. References: 10.

JEL Classification: G23

Постановка проблеми. Сучасний ринок фінансових послуг уже неможливо уявити без використання інформаційних технологій, мобільних додатків, електронних засобів проведення платежів, онлайн-переказів, онлайн-управління власним рахунком тощо. Проте зазначені зміни в способі надання фінансових послуг і їх видах стали результатом динамічних, інтенсивних технологічних змін протягом кількох останніх десятиліть.

Попри те, що можливість розвитку FinTech сегмента була забезпечена значним поширенням і використанням інформаційних і комп'ютерних технологій, однак їх не можна вважати єдиним фактором, що спричинив появу FinTech. Також варто зазначити, що у фінансовій сфері прояв використання технологічних інновацій виявився одним із найбільш значущих, що сигналізує про наявність додаткових факторів, що стимулювали поширення інноваційних технологій у фінансовому секторі національної економіки. Тому актуальним є проведення детального дослідження комплексу факторів, які забезпечили успіх цифровізації у фінансовій сфері, і зумовили стрімкий розвиток FinTech інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання діджиталізації фінансової сфери, розвитку і функціонування FinTech компаній є предметом дослідження багатьох вітчизняних і закордонних науковців, серед яких Г. В. Белінська [1], А. О. Деркач [2],

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

М. І. Диба, І. І. Д'яконова [3], Л. В. Жердецька, В. В. Коваленко [4], В. І. Міщенко, А. Ю. Семенов, М. В. Тарасюк, В. Екпу (V. Ekpri) [6], Дж. Мунч (J. Munch), Г. Дорфлайтнер (G. Dorfleitner), Л. Хорнуф (Hornuf L.), С. Чішті (Chishti S.) та інші.

Крім того, окремим проблемним питанням функціонування FinTech сектору та дослідженню динаміки його розвитку присвячені аналітичні звіти багатьох міжнародних організацій та фінансових груп, зокрема Financial Stability Board [7], PwC [8], ING Bank N.V. [9], Capgemini [10].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Аналіз наукових праць доводить, що більшість сучасних досліджень спрямовані на аналіз загальних тенденцій розвитку ринку FinTech, особливостей функціонування FinTech компаній, викликів для банківської системи та завдань державного регулювання. Водночас фактори становлення FinTech сегмента розглядаються науковцями поверхнево або не досліджуються взагалі. При цьому в наявних наукових роботах думки дослідників з цього питання суттєво відрізняються. Особливо значними є відмінності в характеристиці причин розвитку FinTech у працях вітчизняних і закордонних науковців.

Мета статті. Метою статті є узагальнення та систематизація чинників, які сприяли стрімкому розвитку FinTech інновацій.

Виклад основного матеріалу. Процеси розвитку фінансового сектору нерозривно пов'язані з характеристиками функціонування мікро- та макроекономічного середовища країни, а також перебувають під впливом загальних тенденцій розвитку світового фінансового ринку та регуляторної політики в цій сфері. Це зумовлює наявність відмінностей у виокремленні основних чинників появи й поширення фінансово-технологічних інновацій у різних наукових працях. Однак спільним та обґрунтованим є твердження, що технологічний розвиток, прискорений темп науково-технологічного прогресу виступає однією з базових детермінант, що визначили сучасний напрям трансформації та інноваційного розвитку в банківській сфері та фінансовій системі загалом. Технологічний розвиток як фактор FinTech інновацій виокремлюють у всіх досліджених роботах (табл.).

Таблиця

Узагальнення підходів до визначення факторів розвитку FinTech інновацій

Автор (джерело)	Фактори розвитку FinTech інновацій
Екпу V. [6]	- фінансова глобалізація; - лібералізація руху капіталу; - дерегуляція і зростаюча конкуренція; - технологічний прогрес
Capgemini, LinkedIn and Efma [10]	- споживчий попит; - бар'єри входу на ринок; - венчурне фінансування; - прискорений темп технологічного розвитку
Белінська Г.В. [1]	- вартісний чинник; - ціновий чинник; - ризиковий чинник; - законодавчий чинник, або вплив нормативно-правової бази та законодавчих змін на діяльність бізнесу; - технологічний чинник; - соціальний чинник; - особистісний чинник
PWC [8]	- демографічні та соціальні зміни; - стрімка урбанізація; - зміни в розподілі економічного впливу
Financial Stability Board [7]	- зміни в уподобаннях і запитах споживачів; - технологічний розвиток; - зміни фінансового регулювання

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Тригером трансформації фінансового сектору й динамічної його цифровізації найчастіше визначають світову фінансову кризу 2008 року [4; 10]. Це пояснюється тим, що, по-перше, наслідками фінансової кризи стало посилення вимог регуляторів ринку до капіталізації банківських установ, стандартів ризик-менеджменту, процедур ідентифікації клієнтів і звітності банків, а також встановлення жорсткіших процедур для протидії відмиванню грошей. Регулювання фінансового сектору на макрорівні було спрямоване на виявлення та посилення уваги до системних банків, а також застосування додаткових заходів стабілізації ринку й уникнення системних ризиків, що створило додаткові бар'єри для входження нових гравців на ринок фінансових послуг. По-друге, для багатьох інвесторів криза стала сигналом для пошуку альтернативних напрямів вкладення коштів. Крім того, фізичні особи, суб'єкти малого та середнього бізнесу почали шукати альтернативні джерела фінансування своєї діяльності внаслідок підвищення вартості та зменшення доступу до банківських кредитних ресурсів. Таким чином, фінансова криза зумовила зниження довіри до традиційних фінансових посередників, призвела до погіршення умов отримання кредитів та до більш жорстких вимог до фінансових установ з боку регуляторів.

Стосовно інших факторів розвитку FinTech інновацій думки дослідників значно різняться. Так, наприклад, Г. В. Белінська [1] зосереджується не лише на зовнішніх факторах впливу, що сприяли поширенню фінансових інновацій, але й на їх внутрішніх характеристиках, що вирізняють їх від традиційних банківських та інших фінансових послуг і роблять привабливішими для споживачів. Наприклад, дослідниця говорить про вартісні й цінові чинники, вплив яких пов'язаний із нижчою вартістю фінансових операцій, що реалізуються з використанням FinTech.

У звіті Ради з фінансової стабільності (Financial Stability Board) усі фактори фінансових інновацій поділені на дві групи – ті, що діють з боку попиту, та ті, що діють з боку пропозиції. Факторами з боку попиту є зміни в уподобаннях і запитах споживачів, а саме зростання споживчих очікувань щодо зручності, швидкості, вартості та «дружнього інтерфейсу» фінансових послуг. У групі факторів з боку пропозиції виокремлюють фактори технологічного розвитку (прогрес у розвитку Інтернету, мобільних технологій, Big data, зростання обчислювальної потужності) та фактори зміни фінансового регулювання (зміни регуляторних та наглядових вимог та зумовлені цим зміни у стимульованні діяльності діючих та нових учасників ринку) [7].

Оригінальним є підхід до характеристики факторів розвитку FinTech інновацій компанії PwC. У тематичному звіті цієї компанії за 2016 рік [8] основна увага надається соціально-демографічним чинникам розвитку FinTech. Зокрема, зазначається, що розвитку FinTech галузі сприяють такі світові тенденції, як зменшення терміну роботи на одному робочому місці, зростання рівня урбанізації, цифровізація та зростання рівня доходів населення. Аналітики зазначають, що до 2020 року більшу частину економічно активного населення становитимуть міленіали, які більш схильні до використання мобільних пристроїв та інших девайсів для потреб банківського та інвестиційного менеджменту. Крім того, люди цієї вікової групи більше схильні до самостійного управління інвестиціями й рідше звертаються за консультаціями до фінансових посередників.

Іншим трендом у звіті PwC визначено зростання рівня урбанізації, яка нині вже перевищує 50 %. Проживання в міських районах формує специфіку споживання та зумовлює зростання потреби в персоналізованих фінансових послугах. Змінюється і структура населення за рівнем доходів. Очікується, що протягом наступних 25 років темп приросту частки населення із середнім рівнем доходів (середнього класу) становитиме близько 180 %. Така тенденція сприяє зростанню чистих доходів та підвищенню інвестиційної активності населення, що відповідно збільшує сукупний попит на технології і технологічні товари та стимулює пошук більш зрозумілих і доступних напрямів інвестування вільних коштів.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

У сукупності визначені у звіті PwC соціально-економічні та демографічні тренди є причиною змін у поведінці та очікуваннях споживачів і фактором поширення нових бізнес-моделей та стартапів [8].

Інший підхід представлено в роботі В. Екпу (V. Ekpri) [6], де узагальнюються такі драйвери інновацій у фінансовому секторі, як фінансова глобалізація, лібералізація руху капіталу, дерегуляція і зростаюча конкуренція, технологічний прогрес. Вплив фінансової глобалізації в роботі пояснюється тим, що швидка трансформація та диверсифікація фінансових ринків приводять до появи ще більш інноваційних фінансових продуктів та послуг. У мірі того як глобальні фінансові ринки, включаючи кредитні, грошові та валютні ринки, дедалі більше переплітаються, створюються додаткові можливості для інвестування надлишкових фінансових ресурсів в інші країни. У мірі того як економічна активність інституційних інвесторів (пайових фондів, страхових компаній, недержавних пенсійних фондів) у глобальному масштабі зростає, завдання пошуку додаткової дохідності й додаткового прибутку змушують інвесторів брати на себе додаткові інвестиційні ризики. Швидкий перерозподіл капіталу та поява нових ризиків на макрорівні здебільшого стимулюють розвиток фінансових інновацій.

Лібералізація руху капіталу як фактор розвитку фінансових інновацій передбачає вільний рух капіталу між країнами та скасування обмежень на фінансові операції через кордон. Вільний приплив коштів може принести значну користь для місцевої економіки, включаючи зростання заощаджень та інвестиційних можливостей, підвищення диверсифікації ризику країни та збільшення ефективності фінансового посередництва. Однак одним з основних недоліків такої лібералізації є можливість потоків капіталу дестабілізувати внутрішню фінансову систему, що часто призводить до виникнення валютних криз.

Іншим фактором, який стимулює фінансові інновації, відповідно до [6] є дерегуляція, тобто усунення регуляторного втручання та бар'єрів на фінансових ринках. Процес дерегуляції також передбачає усунення адміністративних та юридичних перешкод проведення певних фінансових операцій. Дерегуляція посилює конкуренцію між вітчизняними та зарубіжними постачальниками фінансових послуг, змушуючи вітчизняних гравців підвищувати ефективність завдяки прийняттю міжнародних стандартів якості та управління. Дерегуляція також покращує загальну економічну ефективність та продуктивність праці шляхом кращого розподілу капіталу. Саме дерегуляція FinTech сегмента сприяла його конкурентоспроможності в порівнянні із «зарегульованим» традиційним банківським сектором.

Фактор технологічного прогресу В. Екпу (V. Ekpri) пов'язує, зокрема, із трансформацією фінансового посередництва. Багато послуг, які традиційно надавалися банками, нині надаються іншими суб'єктами господарювання з використанням онлайн-технологій [6].

У World FinTech Report [10] виділено 4 основних драйвери фінансово-технологічних інновацій та поширення FinTech, а саме: споживчий попит, бар'єри входу на ринок, венчурне фінансування, прискорений темп технологічного розвитку. Основні технологічні зміни, які позначилося на ставленні споживачів до фінансових послуг, вимог до їхньої вартості та способу надання, були пов'язані з такими тенденціями, як масове поширення Інтернету, використання смартфонів та мобільних додатків навіть у країнах, що розвиваються; популярність соціальних мереж, формування нових стандартів якості, швидкості та зручності продажу товарів та надання послуг споживачам, за рахунок впровадження інноваційних підходів такими компаніями, як Amazon, Facebook, Google, Apple, Microsoft тощо. Зростання споживчих вимог споживачів до зручності, швидкості та доступності фінансових послуг, поряд із прискореними темпами розвитку інформаційних технологій, а також нижчі бар'єри для входження в галузь порівняно із традиційним банківським сектором, сформували підґрунтя для появи FinTech стартапів, які почали пропонувати на-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

дання окремих видів фінансових послуг, замінюючи традиційних фінансово-кредитних посередників. Недостатність венчурного фінансування зумовила розвиток краудфандингових платформ, а альтернативним джерелом надання позик під окремі потреби фізичних осіб та суб'єктів малого бізнесу є peer-to-peer платформи.

У дослідженні ING Bank N.V. [9] FinTech розглядається як альтернатива традиційним посередникам ринку фінансових послуг, який у країнах із недостатнім розвитком фінансового сектору може закрити гіп у кредитуванні та наданні інших фінансових послуг суб'єктам економіки, сприяючи підвищенню фінансової інклюзії. Іншими словами, недостатній розвиток або недоступність послуг традиційних фінансових посередників може стати причиною розвитку інноваційних фінансових інструментів у сфері кредитування, страхування, платіжних та інших фінансових операцій.

Узагальнюючи досліджені підходи до визначення факторів, що зумовили стрімкий розвиток FinTech інновацій, на нашу думку, варто визначити технологічний розвиток як загальну та основну передумову поширення технологічних інновацій. Розвиток ІКТ створив технологічне підґрунтя, забезпечив можливість цифровізації і технологізації фінансових послуг. Поряд із тим, необхідно виділити декілька груп факторів, які зумовили необхідність використання інформаційних технологій саме у фінансовій сфері. Ці фактори стосувалися як внутрішніх параметрів функціонування традиційного фінансового ринку (криза традиційного банкінгу, пошук нових конкурентних переваг), так і мали зовнішнє походження, як наприклад, зміни в запитах споживачів чи підходах до державного регулювання цього ринку. Таким чином, пропонуємо виокремити 3 групи специфічних факторів, що зумовили розвиток технологічних інновацій у фінансовій сфері, а саме: фактори споживчого попиту, фактори кризи традиційного банкінгу та регуляторні чинники (рис. 1).

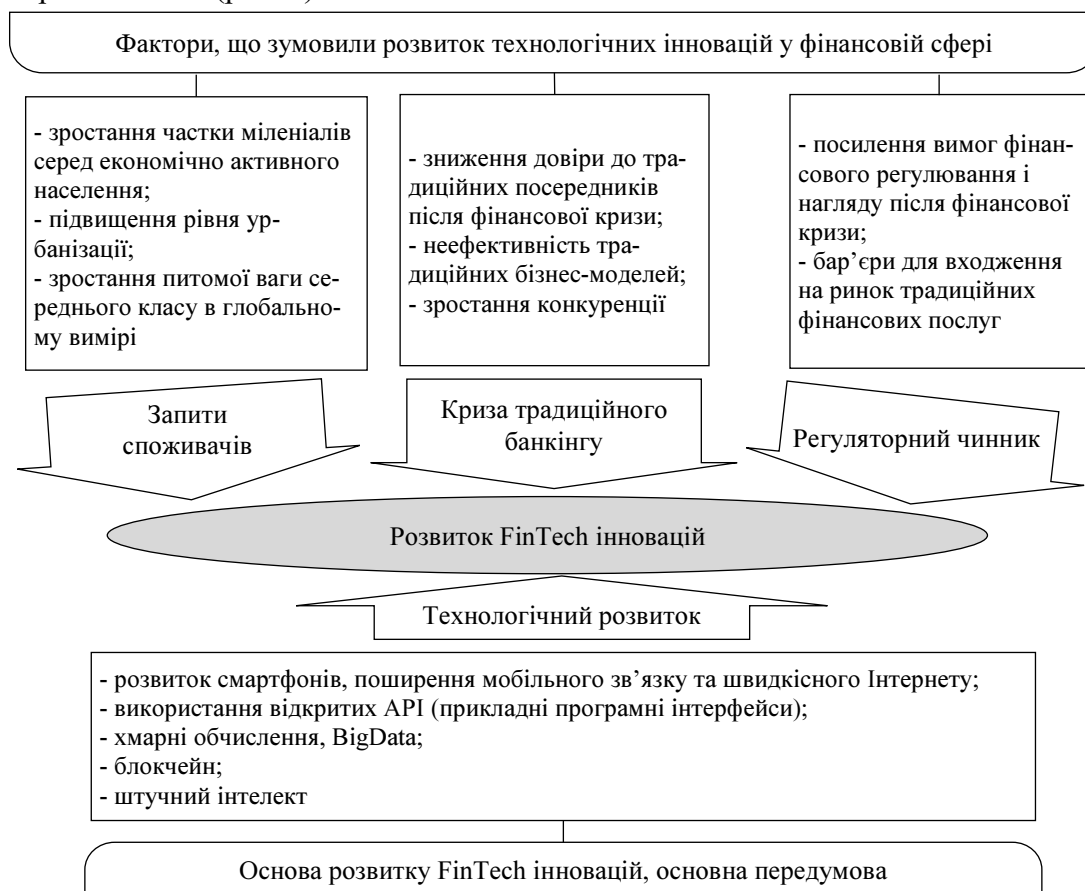

Рис. 1. Фактори та передумови розвитку FinTech

Джерело: розроблено автором.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Фактори споживчого попиту охоплюють зміни, що відбуваються в соціальній і демографічній структурі населення та призводять до змін у поведінці та очікуваннях споживачів стосовно видів фінансових послуг і способів їх отримання. До них належать загальносвітові тенденції, пов'язані зі зростанням частки міленіалів серед економічно активного населення, підвищенням рівня урбанізації та зростанням питомої ваги середнього класу.

Чинники кризи традиційного банкінгу характеризують кон'юнктурні зміни банківського ринку та його трансформацію після світової фінансової кризи 2008 року. Вони обумовлюються, зокрема, неефективністю традиційних бізнес-моделей і пошуком форм співробітництва із FinTech компаніями, зниженням довіри до традиційних фінансових посередників після фінансової кризи, зростанням конкуренції як між традиційними фінансовими посередниками, так і з FinTech компаніями.

Регуляторні чинники об'єднують заходи регуляторного впливу національних та наднаціональних наглядових органів щодо банківського сектору, які опосередковано сприяли розвитку альтернативних фінансів та FinTech компаній, унаслідок посилення вимог фінансового регулювання і нагляду та створення додаткових бар'єрів для входу на ринок традиційних фінансових послуг після фінансової кризи.

Висновки і пропозиції. Узагальнюючи досліджені підходи до визначення факторів, що зумовили стрімкий розвиток FinTech інновацій, на наш погляд, варто визначати технологічний розвиток, як загальну та основну передумову поширення технологічних інновацій, та групу специфічних факторів, які сприяли розвитку технологічних інновацій саме у фінансовій сфері. До цієї групи були віднесені фактори споживчого попиту, фактори кризи традиційного банкінгу та регуляторні чинники. Фактори споживчого попиту охоплюють зміни, що відбуваються в соціальній і демографічній структурі населення та призводять до змін у поведінці та очікуваннях споживачів стосовно видів фінансових послуг і способів їх отримання. Чинники кризи традиційного банкінгу характеризують кон'юнктурні зміни банківського ринку та його трансформацію після світової фінансової кризи 2008 року. Регуляторні чинники об'єднують заходи регуляторного впливу національних та наднаціональних наглядових органів щодо банківського сектору, які опосередковано сприяли розвитку альтернативних фінансів та FinTech компаній.

Список використаних джерел

1. Белінська Г. В. Ринок фінансових інновацій: сутність, особливості та передумови створення. *Наукові праці НДФІ*. 2016. № 1. С. 137-149. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npdfi_2016_1_11.
2. Деркач А. О., Корнеева М. В., Абакуменко О. В. Діджиталізація банківського сектору України. *Фінансові дослідження*. 2016. № 1. URL: <https://fr.stu.cn.ua/tmppdf/20.pdf>.
3. Д'яконова І., Павленко Л., Криклій О. Сучасний стан та перспективи колаборації банків та FinTech. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 1 (17). С. 190–199.
4. Коваленко В. В. Розвиток FinTech: загрози та перспективи для банків України. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 4(09). С. 127–133.
5. Фінтех в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог. URL: [http://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech in Ukraine 2018 ua.pdf](http://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech%20in%20Ukraine%202018%20ua.pdf).
6. Ekpu V. Measuring and Reporting Financial Innovation Performance and its Impact. *Conference paper: Financial Regulation, Measuring and Reporting Innovations in the Financial Sector*. Dubai, UAE, 2015.
7. Financial Stability Implications from FinTech. Financial Stability Board. 27 June 2017. URL: <https://www.fsb.org/wp-content/uploads/R270617.pdf>.
8. Security challenges in the evolving FinTech landscape. PwC. URL: <https://www.pwc.in/assets/pdfs/consulting/cyber-security/banking/security-challenges-in-the-evolving-fintech-landscape.pdf>.
9. The FinTech Index: Assessing digital and financial inclusion in developing and emerging countries. ING Economics Department. November 2016. URL: [https://www.ing.nl/media/ING EBZ fintech-index-report tcm162-116078.pdf](https://www.ing.nl/media/ING_EBZ_fintech-index-report_tcm162-116078.pdf).
10. World FinTech Report 2017. Capgemini, LinkedIn and Efma. URL: https://www.capgemini.com/wp-content/uploads/2017/09/world_fintech_report_2017.pdf.

References

1. Belinska, H. V. (2016). Rynok finansovykh innovatsii: sutnist, osoblyvosti ta peredumovy stvorennia [Financial innovation market: the essence, features and prerequisites of creation]. *Naukovi pratsi NDFI – RFI Scientific Papers*, 1, 137–149. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2016_1_11.
2. Derkach, A. O., Kornieieva, M. V., Abakumenko, O. V. (2016). Didzhytalizacija bankivs'kogo sektoru Ukrainy [Digitization banking sector of Ukraine]. *Finansovi doslidzhennia – Financial Researches*, 1. Retrieved from <https://fr.stu.cn.ua/tmp/pdf/20.pdf>.
3. Diakonova, I., Pavlenko, L., Kryklii, O. (2019). Suchasnyi stan ta perspektyvy kolaboratsii bankiv ta FinTech [Current state and prospects of collaboration of banks and FinTech]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, 1(17), 190–199 [in Ukrainian].
4. Kovalenko, V. V. (2018). Rozvytok FinTech: zahrozy ta perspektyvy dlia bankiv Ukrainy [FinTech development: threats and prospects for Ukrainian banks]. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk – Azov Economic Bulletin*, 4 (09), 127–133 [in Ukrainian].
5. Fintekh v Ukraini: tendentsii, ohliad rynku ta katalog [Fintech in Ukraine: Trends, Market Overview and Directory]. Retrieved from http://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf.
6. Ekpu, V. (2015). Measuring and Reporting Financial Innovation Performance and its Impact. *Financial Regulation, Measuring and Reporting Innovations in the Financial Sector*, Conference paper. Dubai, UAE.
7. Financial Stability Board (2017). Financial Stability Implications from FinTech. Retrieved from <https://www.fsb.org/wp-content/uploads/R270617.pdf>.
8. PwC (2016). Security challenges in the evolving FinTech landscape. Retrieved from <https://www.pwc.in/assets/pdfs/consulting/cyber-security/banking/security-challenges-in-the-evolving-fintech-landscape.pdf>.
9. ING Economics Department (2016). The FinTech Index: Assessing digital and financial inclusion in developing and emerging countries. Retrieved from https://www.ing.nl/media/ING_EBZ_fintech-index-report_tcm162-116078.pdf.
10. Capgemini (2017). World FinTech Report 2017. Retrieved from https://www.capgemini.com/wp-content/uploads/2017/09/world_fintech_report_2017.pdf.

Рубанов Павло Миколайович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і підприємництва, Сумський державний університет (вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна).

Рубанов Павел Николаевич – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов и предпринимательства, Сумской государственной университет (ул. Римского-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина).

Rubanov Pavlo – PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Department of Finance and Entrepreneurship, Sumy State University (2 Rymyskogo-Korsakova Str., 40007 Sumy, Ukraine).

E-mail: p.rubanov@finance.sumdu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9415-8786>

ResearcherID: P-4298-2018

Scopus Author ID: 57210144572

ISSN 2411-5215 (Print)
ISSN 2519-4828 (Online)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

№ 4 (20)

Чернігів 2019

УДК 330(066)

П78

DOI: 10.25140/2411-5215-2019-4(20)

Друкується за рішенням вченої ради Чернігівського національного технологічного університету (протокол № 12 від 23.12.2019). Науковий журнал «Проблеми і перспективи економіки та управління» внесено до переліку наукових фахових видань України, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.05.2019 р. № 612, відповідно до якого журналу надано категорію «Б».

Журнал розміщено у таких базах даних: НБУ ім. Вернадського, eLIBRARY.RU, українська науково-освітня мережа «УРАН», реферативна база даних «Україніка наукова», USJ (Ukrainian scientific journals), Google scholar; Index Copernicus; BASE (Bielefeld Academic Search Engine).

Проблеми і перспективи економіки та управління : науковий журнал / Чернігів. нац. П78 технол. ун-т. – Чернігів : ЧНТУ, 2019. – № 4 (20). – 468 с.

У цьому випуску журналу «Проблеми і перспективи економіки та управління» вміщено статті, присвячені теоретичним проблемам розвитку національної економіки; галузевим аспектам розвитку національного господарства; проблемам менеджменту та розвитку продуктивних сил регіону, фінансовим ресурсам.

Журнал «Проблеми і перспективи економіки та управління» буде корисним для науковців, аспірантів, магістрантів та студентів вищих навчальних закладів.

УДК 330(066)

Головний редактор:

Шкарлет С. М., доктор економічних наук, професор.

Заступники головного редактора:

М. П. Бутко, доктор економічних наук, професор;

Ж. В. Дерій, доктор економічних наук, професор;

В. П. Ільчук, доктор економічних наук, професор;

В. Г. Маргасова, доктор економічних наук, професор.

Члени редакційної колегії:

Н. М. Вдовенко, доктор економічних наук, професор;

Л. М. Газуда, доктор економічних наук, доцент;

М. В. Газуда, доктор економічних наук, доцент;

Т. А. Гоголь, доктор економічних наук, професор;

О. І. Гонта, доктор економічних наук, професор;

С. А. Поліщук, доктор економічних наук, професор;

М. П. Сагайдак, доктор економічних наук, професор;

І. Г. Брітченко, доктор економічних наук, професор, Державний вищий навчальний заклад імені професора Станіслава Тарновського (м. Тарнобжег, Польща);

Гросу Вероніка, доктор економічних наук, професор, Сучавський університет ім. Штефана чел Маре (м. Сучава, Румунія);

Солонюк Маріан, кандидат економічних наук, Сучавський університет ім. Штефана чел Маре (м. Сучава, Румунія);

М. В. Дубина, доктор економічних наук, доцент;

К. Г. Космулес, кандидат економічних наук, Сучавський університет імені Штефана чел Маре (м. Сучава, Румунія).

Відповідальний секретар:

Дубина Максим Вікторович

мобільний телефон: +38 (099) 376-32-87

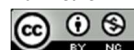
e-mail: maksim-32@ukr.net

mvdubyna@gmail.com

Facebook: <https://www.facebook.com/Проблеми-і-перспективи-економіки-та-управління-1726912017529159/>

Заснований у 1996 році. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 21189-10989 ПР від 03.02.2015.

© Чернігівський національний технологічний університет, 2019

ISSN 2411-5215 (Print)
ISSN 2519-4828 (Online)

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
CHERNIHIV NATIONAL UNIVERSITY OF TECHNOLOGY**

**PROBLEMS AND PROSPECTS
OF ECONOMICS
AND MANAGEMENT**

SCIENTIFIC JOURNAL

ISSUE № 4 (20)

Chernihiv 2019

UDC 330(066)

DOI: 10.25140/2411-5215-2019-4(20)

Published by the decision of the Academic Council of the Chernihiv National University of Technology (protocol № 12 від 23.12.2019). Scientific journal «Problems and prospects of economics and management» is included into the list of scientific specialized editions of Ukraine, approved by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated May 07, 2019 № 612, according to which magazine is assigned a category «B».

Journal has been included in the international scientometric database eLIBRARY.RU, “URAN”, abstract database “Ukraine Science”, USJ (Ukrainian scientific journals), Google scholar; Index Copernicus; BASE (Bielefeld Academic Search Engine).

Problems and prospects of economics and management : scientific journal / Chernihiv National University of Technology. – Chernihiv : Chernihiv National University of Technology, 2019. – № 4 (20). – 468 p.

The articles on theoretical problems of the national economy development, sectorial aspect development of the national economy, the problems of management and development of the productive forces of the region have been published in this issue of the scientific journal “Problems and prospects of economics and management”.

«Problems and prospects of economics and management» will be helpful for researchers, postgraduate and undergraduate students and students of higher educational institutions.

UDC 330(066)

Chief Editor:

Shkarlet S. M., Doctor of Economics, Professor.

Deputy Editors in Chief:

Butko M. P., Doctor of Economics, Professor;

Ilchuk V. P., Doctor of Economics, Professor;

Derii Zh. V., Doctor of Economics, Professor;

Marhasova V. G., Doctor of Economics, Professor.

Members of the Editorial Board:

Vdovenko S. M., Doctor of Economics, Professor;;

Hazuda L. M., Doctor of Economics, Professor;

Hazuda M. V., Doctor of Economics, Professor;

Hohol T. A., Doctor of Economics, Professor;

Honta O. I., Doctor of Economics, Professor;

Polishchuk Ye. A., Doctor of Economics, Professor;

Sahaidak M. P., Doctor of Economics, Professor;

Britchenko I. Г., Doctor of Economics, Professor, State Higher Educational Institution named prof. Stanislaus Tarnowski (Tarnobrzeg, Poland);

Grosu Veronica, Doctor of Economics, Professor; Stefan cel Mare University (Suceava, Romania);

Socoliuc Marian, PhD in Economics, Stefan cel Mare University (Suceava, Romania);

Dubyna M. V., Doctor of Economics, Associate Professor;

Cristina Gabriela Cosmulese, PhD in Economics, Stefan cel Mare University (Suceava, Romania).

Responsible Secretary:

Dubyna Maksym

cellphone: +38 (099) 376-32-87

e-mail: maksim-32@ukr.net

mvdubyna@gmail.com

Facebook: <https://www.facebook.com/Проблеми-і-перспективи-економіки-та-управління-1726912017529159/>

Founded in 1996. Certificate of State registration
KV № 21189-10989 PR of 03.02.2015.

© Chernihiv National University
of Technology, 2019

ЗМІСТ

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

<i>Дерій Ж., Зосименко Т., Шадура-Никипорець Н.</i> Імплементація сталого розвитку як ключовий принцип галузевого співробітництва Україна – ЄС.....	9
<i>Ільчук В., Шишкіна О.</i> Хвильова теорія ризиків промислових підприємств.....	19
<i>Дибач І.</i> Науково-методичне забезпечення матеріального стимулювання праці науково-педагогічних працівників	37
<i>Жук О., Нітченко К.</i> Наукові положення визначення сутності категорії «інформаційна інфраструктура»	52
<i>Камишиникова Е.</i> Сутність та структура організаційного забезпечення стратегічного управління корпоративною соціальною відповідальністю	61
<i>Повна С.</i> Міжрегіональні економічні зв'язки у контексті формування конкурентоспроможності держав: світовий досвід та висновки для України	72
<i>Харченко Ю.</i> Категоріальний аспект розвитку інституціоналізму	80
<i>Холодницька А., Мозгова І.</i> Оптимізація процедури нормування праці на підприємствах у сучасних умовах	88
<i>Петровська А.</i> Екологізація економіки України в контексті моделі сталого розвитку.....	95
<i>Чайка К.</i> Компаративний аналіз репрезентативності рейтингів інвестиційної привабливості країн	105

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

<i>Вдовенко Н., Коробова Н.</i> Інструменти та механізми забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання плодоовочевої галузі України.....	111
<i>Забаиштанський М., Роговий А., Шульга С.</i> Сучасні підходи управління персоналом підприємств будівельної галузі.....	119
<i>Косач І., Журман С.</i> Державно-приватне партнерство в АПК України: стратегічні аспекти.....	127
<i>Ніколюк О., Донець Л., Левчук Ю.</i> Державне управління інноваційного розвитку морських портів України.....	137
<i>Парубець О., Сугоняко Д.</i> Інноваційні підходи до розвитку транспортної логістики в Україні	147
<i>Акименко О.</i> Синергетичні детермінанти розвитку промислового виробництва в умовах обрання Україною курсу на євроінтеграцію.....	157
<i>Назарко С.</i> Сучасна парадигма управління закладом охорони здоров'я в умовах проведення медичної реформи	170
<i>Полковниченко С., Шкулепіна А.</i> Маркетингове забезпечення сфери медичних послуг	176
<i>Гакал Т.</i> Науково-концептуальні положення обґрунтування сутності категорії «сільський зелений туризм»	187
<i>Марченко І.</i> Інноваційні підходи до регулювання тваринництва в напрямку виділення козівництва та інтеграції його в аграрне виробництво	198
<i>Расказов О.</i> Вплив агропромислових комплексів на розвиток сільських територій	204
<i>Сімонов Р.</i> Особливості регуляторної архітектури глобального фармацевтичного бізнесу	219
<i>Зінкевич О.</i> Науково-концептуальні засади здійснення державного регулювання лісового господарства в Україні	228
<i>Бобровник Д.</i> Моделювання впливу іноземних інвестицій на розвиток сільськогосподарських підприємств.....	238
<i>Шандрівська О.</i> Засади формування ринку персональних даних громадян: безпековий зріз.....	246

ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА РОЗВИТКУ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ РЕГІОНУ

<i>Іванова Н.</i> Обґрунтування стратегічних напрямів підвищення рівня економічної безпеки регіонів (за даними Дніпропетровської області).....	255
<i>Оліфіренко Л., Коваль К.</i> Регіональні індикатори забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України	265
<i>Ломоносова О.</i> Організація моніторингу та прогнозування розвитку регіональних систем вищої освіти	278
<i>Самійленко Г.</i> Теоретичні засади створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон як форми територіально-галузевої організації господарства регіонів	289
<i>Ropelo O.</i> Institutional framework for regional development regulation	298

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

<i>Гоголь Т., Нехай В.</i> Фінансово-економічна безпека сільськогосподарських підприємств: теорія та практика	312
<i>Дубина М., Садчикова І., Чийпеш Н.</i> Концептуальні положення розгляду сутності дефініцій «інновація», «фінансова інновація» та «кредитна інновація»	320
<i>Мельник В., Колесник О.</i> Теоретичні аспекти дослідження сутності антикризового менеджменту банківських установ	334
<i>Поліщук Є., Орел В.</i> Глобальні тенденції розвитку кредитних спілок.	342
<i>Бойко А., Боженко В.</i> Визначення латентних факторів впливу на податковий та інвестиційний канали нелегального виведення капіталу в Україні	353
<i>Дудченко В.</i> Діяльність центральних банків країн із розвиненою ринковою економікою	361
<i>Кушнір С., Кармазіна В.</i> Аналіз кредитування малого бізнесу та новостворених підприємств у межах державної програми «Доступні кредити 5-7-9%»	369
<i>Мельничук І.</i> Діяльність суб'єктів малого бізнесу: податковий аспект.....	380
<i>Пілевич Д.</i> Напрями розвитку системи бухгалтерського обліку в умовах діджиталізації національної економіки	387
<i>Рубанов П.</i> Фактори та передумови розвитку FinTech інновацій у національній економіці	396
<i>Савастєєва О.</i> Оцінка фінансової стійкості місцевих бюджетів України в умовах трансформації міжбюджетних відносин	403
<i>Федишин М., Жаворонок А., Абрамова А.</i> Основні тенденції ринку банківських послуг: кредитний та депозитний акцент	412
<i>Герасименко О.</i> Надання корисної інформації про музейні предмети у фінансовій звітності суб'єкта державного сектору	426
<i>Жолобецька М.</i> Фінансування вітчизняної галузі теплопостачання шляхом впровадження проєктів енергоефективності в умовах євроінтеграції	435
<i>Луцкевич О.</i> Підходи до управління фінансовими ризиками на ринку цінних паперів.....	445

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТА ПОДАЧІ РУКОПИСІВ НАУКОВИХ СТАТЕЙ	453
---	-----

CONTENT

THEORETICAL PROBLEMS OF THE DEVELOPMENT
OF THE NATIONAL ECONOMY

<i>Derii Zh., Zosymenko T., Shadura-Nykyporets N.</i> The implementation of sustainable development as a core principle of the EU – Ukraine sectoral cooperation.....	9
<i>Ilchuk V., Shyshkina O.</i> Wave theory of the risks of industrial enterprises.....	19
<i>Dybach I.</i> Scientific and methodological support of material stimulation of work of scientific and pedagogical staff.....	37
<i>Zhuk O., Nitchenko K.</i> Scientific and conceptual provisions of the essence definition of the category «information infrastructure».....	52
<i>Kamyshnykova E.</i> Essence and structure of organizational provision of strategic corporate social responsibility management	61
<i>Povna S.</i> Inter-regional economic relations in the context of forming competitiveness of states: world experience and conclusions for Ukraine	72
<i>Kharchenko Yu.</i> Categorical aspects of institutionalism development.....	80
<i>Kholodnytska A., Mozghova I.</i> Optimization of labor rationing procedure at the enterprises in modern conditions.....	88
<i>Petrovska A.</i> The ecologization of Ukraine economy in context models of sustainable development	95
<i>Chaika K.</i> Comparative analysis of the representativeness of foreign investment ratings.....	105

SECTORAL ASPECT OF THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

<i>Vdovenko N., Korobova N.</i> Tools and mechanisms for sustainable development of subjects of economic development of the fruit and vegetable industry of Ukraine	111
<i>Zabashkanskyi M., Rogovyi A., Shulha S.</i> Modern approaches of management by personnel of building enterprises.....	119
<i>Kosach I., Zhurman S.</i> Public-private partnership in AIC of Ukraine: strategic aspects.....	127
<i>Nikoliuk O., Donets L., Levchyk Yu.</i> State management of innovative development of seaports of Ukraine.....	137
<i>Parubets O., Sugonyako D.</i> Innovative approaches to transport logistics development in Ukraine.....	147
<i>Akymenko O.</i> Synergetic determinants of industrial production development in the conditions of the Ukraine's European integration course.....	157
<i>Nazarko S.</i> Modern paradigm of management of health care management in the conditions of medical reform	170
<i>Polkovnychenko S., Shkulepina A.</i> Marketing supply of medical services	176
<i>Hakal T.</i> Scientific and conceptual provisions of the essence substantiation of the rural green tourism category	187
<i>Marchenko I.</i> Innovative approaches to regulation of animals in the destination of winning and integration in agricultural production	198
<i>Rasskazov O.</i> The influence of agricultural complexes on the development of rural areas.....	204
<i>Simonov R.</i> Features of regulatory architecture of global pharmaceutical business	219
<i>Zinkevych O.</i> Scientific and conceptual foundations for implementation of state regulation of forestry in Ukraine	228
<i>Bobrovnik D.</i> Modeling the influence of foreign investments on the development of agricultural enterprises.....	238
<i>Shandrivska O.</i> Bases of forming personal data market for citizens: security direction.....	246

**PROBLEMS OF MANAGEMENT AND DEVELOPMENT
OF THE PRODUCTIVE FORCES OF THE REGION**

<i>Ivanova N.</i> Substantiation of strategic directions for the increase of the economic security level of regions (for explanation of Dnipropetrovsk region)	255
<i>Olifirenko L., Koval K.</i> Sustainable development indicators regions of Ukraine	265
<i>Lomonosova O.</i> Organization of monitoring and forecasting of regional higher education systems development.....	278
<i>Samiilenko H.</i> Theoretical fundamentals of creation and functioning of special (free) economic zones as forms of territorial-sectoral organization of economy	289
<i>Popelo O.</i> Institutional framework for regional development regulation	298

FINANCIAL RESOURCES: THE PROBLEMS OF FORMATION AND USAGE

<i>Gogol T., Nekhai V.</i> Financial and economic security of agricultural enterprises: theory and practice	312
<i>Dubyna M., Sadchykova I., Chiipesh N.</i> Conceptual provisions of considering the essence of definitions «innovation», «financial innovation» and «credit innovation».....	320
<i>Melnyk V., Kolesnik O.</i> Theoretical aspects of the research of the anti-crisis management system of bank institutions	334
<i>Polishchuk Ye., Orel V.</i> Global tendencies of credit unions' development	342
<i>Boyko A., Bozhenko V.</i> Latent factors determination on tax and investment channels of illegal financial flows in Ukraine.....	353
<i>Dudchenko V.</i> Activities of central banks of the countries with developed market economy	361
<i>Kushnir S., Karmazina V.</i> Analysis of lending to small businesses and newly created enterprises within the framework of the state program «Available credits 5-7-9%»	369
<i>Melnychuk I.</i> Activities of small business entities: the tax aspect.....	380
<i>Pilevyh D.</i> Directions the accounting system development in the conditions of national economy digitalization	387
<i>Rubanov P.</i> Factors and prerequisites for the development of FinTech innovations in the national economy	396
<i>Savastieieva O.</i> Assessment of financial sustainability of local budgets of Ukraine in conditions of transformation of inter-budgetary relations	403
<i>Fedyshyn M., Zhavoronok A., Abramova A.</i> Main trends of banking services market: credit and deposit accent	412
<i>Herasymenko O.</i> Providing useful information about museum articles in financial statement of the public sector entity	426
<i>Zholobetska M.</i> Financing of the domestic heat supply industry through the implementation of energy efficiency projects in the conditions of European integration	435
<i>Lutskevych O.</i> Approaches to financial risk management in the securities market	445

BASIC REQUIREMENTS FOR EXECUTION AND SUBMISSION OF MANUSCRIPTS OF SCIENTIFIC ARTICLES	453
--	------------

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

***ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ***

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

№ 4 (20)

Відповідальні за випуск

Редактор

Комп'ютерне складання та верстання

М. П. Бутко, В. П. Ільчук

О. С. Смелова

Т. М. Колот

Підписано до друку 24.12.2019. Формат 60×84/8. Ум. друк. арк. – 54,41.

Тираж 100 пр. Замовлення № 491/19.

Редакційно-видавничий відділ Чернігівського національного технологічного університету
14035, Україна, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції

серія ДК № 4802 від 01.12.2014 р.